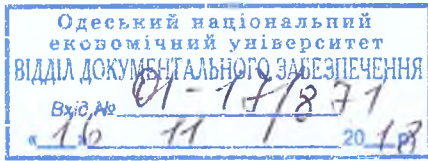

До спеціалізованої вченої ради Д 41.055.01
Одеського національного
економічного університету

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Великсар Тетяни Ігорівни

на тему: «Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення України», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з напрямками науково-дослідних робіт

Сучасний соціально-економічний стан у країні та стратегічний курс розвитку потребують зваженого підходу до управління державними фінансами, до пошуку ефективних методів формування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення, з'ясування тих недоліків фінансової політики, які не дозволяють ефективно здійснювати соціальний захист та підтримувати добробут населення. Зміни, що відбуваються у фінансуванні соціального захисту, покликані ліквідувати існуючі дисбаланси у фондах соціального захисту населення у реальності призводять до зниження рівня державної соціальної допомоги.

Недосконалість теоретичного та методичного підґрунтя функціонування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, необхідність розв'язання проблем у цій сфері зумовлюють своєчасність, актуальність та доцільність проведення такого дослідження.

Дисертаційна робота відповідає тематичній спрямованості наукових розробок, що проводилися на кафедрі фінансів Одеського національного економічного університету, за темами: «Трансформаційні процеси у

податковій системі України» (ДР № 0112U007707), «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України» (ДР № 0116U000217). Зазначене дає підстави вважати, що дисертаційне дослідження Великсар Т. І. «Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення України» виконане на актуальну тему.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, їх достовірність

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи засвідчує, що отримані автором основні наукові результати, зроблені висновки та рекомендації обґрунтовані, достовірні та логічно викладені. Мету дослідження було досягнуто. Завдання, які були для цього сформульовані вирішено у повному обсязі.

Наукові результати можна вважати обґрунтованими, що підтверджується використанням широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема, системного, інституційного, структурного, порівняльного, факторного, статистичного, історичного, наукового абстрагування, синтезу, економіко-математичного моделювання. Автором проаналізована значна кількість наукових праць вітчизняних, зарубіжних вчених-економістів та практиків у сфері соціального захисту населення.

Достовірність одержаних автором наукових положень забезпечує опрацювання значного обсягу статистичних даних, що надаються державними та недержавними установами як у широкому доступі, так і на підставі запитів, використання економіко-статистичних методів обробки інформації, аналіз законодавчих та нормативних актів за темою дослідження та статистичних спостережень, які відображають особливості функціонування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення України.

Робота побудована з урахуванням вимог до наукових досліджень з виділенням об'єкта та предмета дослідження, які окреслені вірно.

Обґрунтованість та практична цінність одержаних результатів підтверджується повнотою викладеного матеріалу в опублікованих працях за темою дисертації, у тому числі публікаціями у фахових виданнях України, які включені до переліку міжнародних наукометричних баз, а також публікацією у зарубіжному виданні. Результати дослідження пройшли апробацію на 11 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах; були впровадженні у практичну діяльність державних та недержавних установ.

Дисертаційну роботу позитивно характеризують системність підходу до вирішення поставлених завдань, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Висновки та рекомендації, сформульовані здобувачем, є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи, повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження, є достовірними, що підтверджено відповідними довідками про впровадження.

Наукова новизна результатів дослідження

У дисертаційній роботі сформульовано низку важливих положень, які характеризуються науковою новизною і свідчать про особистий внесок автора у розвиток фінансової науки, який полягає у поглибленні теоретичних засад та методичних підходів функціонування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення та розробці практичних рекомендацій щодо його реформування в Україні.

До результатів дисертаційного дослідження, які відображають наукову новизну, на нашу думку, слід віднести такі:

– науково-методичні підходи до експрес-оцінки достатності фінансового забезпечення Пенсійного Фонду України та Фонду соціального страхування України. Такий підхід передбачає використання системи

показників (зокрема коефіцієнтів автономії, покриття видатків власними доходами, покриття власних видатків власними доходами, покриття видатків за рахунок коштів державного бюджету, покриття допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи) і надає можливість кількісно оцінити розмір дефіциту (профіциту) та достатність фінансових ресурсів вказаних фондів, з'ясувати передумови нарахування виплат нестрахового характеру (стор. 114-117, стор. 122-124);

– наукові підходи до визначення домінант реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, що передбачають обмеження переліку соціальних ризиків, які фінансуються з державних фондів, і збільшення видів джерел фінансового забезпечення для компенсації соціальних ризиків. Сформований підхід надасть змогу визначити основні пріоритети у фінансуванні наслідків соціальних ризиків, а саме: держава має формувати фінансові ресурси для фінансування соціально значимих ризиків; населення – приймати участь у формуванні фінансового забезпечення за принципом самозахисту (стор. 161-164);

– науково-методичні підходи до реформування фінансового забезпечення підсистеми соціального забезпечення, де запропоновано застосування як загальних, так і специфічних принципів у формуванні фінансових ресурсів, зокрема: добровільності вибору послуги та прозорості її фінансування, гнучкості системи, поєднання фінансових ресурсів учасників системи соціального захисту населення, самозахисту. Використання таких принципів дозволить раціонально використовувати кошти бюджету держави (стор. 167-176);

– науково-методичні підходи до удосконалення формування фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування з метою ліквідації дисбалансу у державних фондах соціального страхування населення, а саме: запровадження обов'язкового медичного страхування працівників та обов'язкового страхування від нещасних випадків на виробництві для підприємств з високим рівнем ризику, обов'язкового

страхування фізичних осіб на випадок втрати здоров'я та працездатності при подорожах за кордон (з особистих справ), добровільного страхування на випадок непрацевлаштування після закінчення навчання та військової строкової служби. Запропоновані підходи будуть сприяти вирішенню проблеми достатності фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування за рахунок залучення додаткових джерел фінансування (стор. 182-195);

– дістав подальшого розвитку понятійний апарат дослідження щодо трактування змісту поняття «соціальний захист населення» (стор. 36), а саме конкретизовано, що соціальний захист надається протягом реалізації соціального ризику і враховує мету такого захисту; трактування поняття «фінансове забезпечення соціального захисту населення», яке дозволяє враховувати всі наявні джерела фінансових ресурсів та поділ їх за підсистемами системи соціального захисту населення (стор. 44); визначення дефініції «система соціального захисту населення», яка досліджується з позиції системно-інституційного підходу (стор. 65); запропоновано поняття «комбінований захист», що розглядається як вид соціального захисту і передбачає комплексне надання захисту населенню, яке опинилося під впливом соціального ризику, пов'язаного з погіршенням стану здоров'я та погіршенням матеріального стану (стор. 36);

– уточнено об'єкти системи соціального захисту населення, до яких віднесено здоров'я, працездатність, матеріальне становище, які схильні до ризику та при настанні яких надається захист; суб'єкти захисту, до яких віднесено усе населення країни, оскільки саме між ним з одного боку та державою, підприємствами (установами, організаціями), благодійними і громадськими (волонтерськими) організаціями та індивідуальними волонтерами з іншого виникають відносини з приводу перерозподілу фінансових ресурсів, призначених для надання соціального захисту (стор. 49);

– набули подальшого розвитку принципи побудови системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, а саме: цілісності, оперативності прийняття рішень у системі, гнучкості, науковості, гласності, самостійності, посилення принципу власної відповідальності населення як суб'єкта захисту. Застосування вказаних принципів сприятиме проведенню системного й поетапного реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення (стор. 165-166);

– класифікація соціальних ризиків із додаванням критеріїв поширення інформаційних технологій, екологічних небезпек. Застосування таких критеріїв дозволило виявити такі ризики, як інтернет-залежність, інтернет-шахрайство, ризик погіршення екологічного становища, що призводить до підвищення рівня захворюваності у районах екологічних небезпек. Виокремлення таких ризиків зумовлює необхідність створення фінансового забезпечення з метою надання відповідної соціальної допомоги або соціального захисту (стор. 31).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження

Практична цінність отриманих автором наукових результатів обумовлена можливістю використання висновків, методичних розробок і практичних рекомендацій як у проведенні подальших наукових досліджень, так і у практичній діяльності. Результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої проблеми фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні.

Запропоновані теоретичні, методичні та організаційні положення новизни в якості конкретних розробок отримали позитивні відгуки та знайшли схвалення у роботі державних органів влади, підприємств різних форм власності та господарювання і в навчальному процесі. Зокрема, про практичну значимість рекомендацій здобувача свідчать довідки про

впровадження результатів дослідження у діяльність Одеського міського центру соціальних служб для сімей, дітей та молоді з метою подальшого подання до Департаменту праці та соціальної політики Одеської міської ради (довідка № 05/01-557 від 20.08.2018 р.); у діяльність малого виробничо-комерційного підприємства «ЕЛІС» (довідка № 71 від 30.08.2018 р.), а також у діяльність громадської організації «Громадський рух "Віра, Надія, Любов"» (довідка № 225 від 06.08.2018 р.). Напрацювання та висновки дисертації використовуються у навчальному процесі Одеського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Фінанси», «Фінансова система», «Бюджетна система» та «Місцеві фінанси» (довідка № 01-17/1224 від 30.08.2018 р.).

Повнота викладу основних результатів дисертації, висновків і пропозицій в опублікованих працях здобувача

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, що наведені у дисертації, знайшли своє відображення в опублікованих працях загальним обсягом 6,57 друк.арк., з них особисто автору належить 6,32 авт. арк., серед них: 2 публікації у колективних монографіях, 6 статей у наукових фахових виданнях України (5 з яких включено до міжнародних наукометричних баз, одна у співавторстві), стаття у виданні іноземної держави, включеному до міжнародних наукометричних баз, 11 публікацій за результатами науково-практичних конференцій та семінарів.

Ознайомлення з науковими публікаціями автора доводять, що у них повною мірою розкриті основні положення дисертації. Кількість публікацій, що розміщені у наукових виданнях відповідають вимогам МОН України, щодо публікації основного змісту та наукових результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Відповідність змісту автореферату та опублікованих праць основним положенням дисертації

Ознайомлення з дисертаційною роботою та авторефератом дозволяє зробити висновок про їх відповідність. Автореферат за змістом у стислій формі передає основні положення дисертації, що виносяться на захист та у повній мірі характеризує визначену мету, сформульовані завдання. Усі пункти наукової новизни наведені у авторефераті та дисертації розкрито змістовно та логічно. Опубліковані праці відображають результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Враховуючи авторський підхід до розкриття окресленої проблематики та в цілому позитивну оцінку викладених у дисертації наукових розробок, слід зазначити, що дисертаційна робота містить окремі зауваження та дискусійні положення :

1. У роботі п.1.1. автор доречно вказує на появу таких соціальних ризиків як інтернет-залежність, інтернет-шахрайство та екологічні ризики. Разом з тим, у подальшому реалізація таких ризиків, їх наслідків не досліджується. Було би бажаним, щоб автор вказав, яким чином та за рахунок чого можлива компенсація наслідків таких ризиків.

2. На стор. 47 вказується на існування загальних принципів системи соціального захисту населення, але вони не наводяться. Автору слід зазначити, що саме він розуміє під загальними принципами? Які ще існують принципи, окрім загальних.

3. Сформульовані науково-методичні підходи до оцінювання достатності фінансового забезпечення фондів соціального страхування (стор. 114-117, стор. 122-124), включають систему показників та

запропонованих порогових значень, які потребують більш докладних пояснень.

4. У п.п. 3.3. запропоновані науково-методичні підходи до удосконалення фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування, зокрема формування грошових фондів при запровадженні обов'язкових та добровільних видів страхування. Ми вважаємо, що додаткового обґрунтування потребують особливості запровадження обов'язкового медичного страхування подорожуючого до країн-сусідів. Дисертант пропонує при перетині кордону літаком, поїздом, автобусом та будь-яким іншим видом транспорту, включати у вартість квитку страховий платіж, який передбачає видачу страхового полісу (стор. 194). Потребує додаткового обґрунтування відмінність такого страхування від страхування осіб, що виїжджають за туристичними путівками та страхування на транспорті.

5. Автором сформульовані науково-методичні рекомендації щодо удосконалення фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування, зокрема, запровадження обов'язкового страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань у приватних страхових фондах та встановлено, що необхідним є підвищення ставки ЄСВ для підприємств за списками 1, 2. При цьому частка ЄСВ з фонду оплати праці цих працівників не розподілятиметься до Фонду соціального страхування України за напрямом страхування від нещасного випадку на виробництві (стор. 189-192). Ми вважаємо, що необхідним є пояснення, де будуть акумулюватися надходження ЄСВ, яким чином розподілятися і які переваги це дає порівняно з діючим порядком формування та використання коштів Фонду соціального страхування України.

6. На стор. 178 вказується, що «зазначені напрями реформування фінансового забезпечення підсистеми соціального забезпечення вимагають удосконалення законодавчо-нормативного забезпечення, у частині внесення змін до окремих законів та підзаконних актів». Разом з тим, автор не

конкретизує, які саме зміни та доповнення та у які законодавчі акти необхідно внести.

7. Потребує розширення положення щодо функціонування «механізму підтримки» у процесі реформування підсистем соціального захисту населення (стор. 170).

Однак зазначені зауваження не мають принципового значення та істотно не впливають на загальну позитивну оцінку наукової і прикладної цінності дисертаційної роботи, яка охоплює широкий комплекс питань і дозволяє обґрунтувати науково-методичні засади фінансового забезпечення соціального захисту населення України.

Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Великсар Тетяни Ігорівни на тему «Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення України» є ґрунтовним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе науково-практичне завдання для фінансової науки – поглиблення теоретичних засад і методичних підходів до функціонування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення та розроблення на цій основі практичних рекомендацій щодо його реформування у сучасних умовах в Україні.

Автором дотримані основні вимоги до структури та обсягу дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Її зміст відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Автореферат ідентичний за змістом до дисертації. У ньому розкрито ключові питання та основні результати наукового дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження відображені у публікаціях, які за своїм змістом свідчать про повноту викладення у них основних науково-теоретичних положень отриманих автором.

За своїм змістом, актуальністю, положеннями новизни, обґрунтованістю висновків і рекомендацій для економічної науки і практики

дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567.

Загальний висновок

За актуальністю, ґрунтовністю вирішення наукових проблем, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація на тему «Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення України» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567, а її автор – Великсар Тетяна Ігорівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи
Уманського національного
університету садівництва

М.І. Мальований

Підпис <i>Мальований М.І.</i>
ЗАСВІДЧУЮ
Заступач канцелярії Уманського НУС <i>Мальований М.І.</i>
<i>11</i> / 20 <i>18</i> р.

